

NEDERLAND BLIJFT ACHTER BIJ SCHAALVERGROTING IN DE MELKVEEHOUDERIJ*Jakob Jager en Walter van Everdingen*

Het aantal bedrijven met melkvee is in Nederland sinds de invoering van de quotering sterk teruggelopen. In 1983 waren er nog ruim 63.000 bedrijven met koeien, terwijl er in 2003 nog maar 25.000 waren (-61%). De gemiddelde veestapel nam met bijna 50% toe van 40 naar 59 koeien per bedrijf. Europees gezien stond Nederland met die veebezetting in 1983 op de tweede plaats, na het Verenigd Koninkrijk. In 2003 stond Nederland op de derde plaats: Denemarken heeft zich er tussen gedrongen. De afname van het aantal bedrijven met 78% bracht daar een zeer sterke schaalvergroting met zich mee (+165%). De schaalvergroting was behalve in Denemarken ook sterk in Italië, Ierland, Duitsland en Frankrijk. Daarbij moet gezegd worden dat de veebezetting in die landen in 1983 nog wel erg laag was. Ook in 2003 blijft die veelal nog onder de 40 koeien per bedrijf, behalve in Ierland (tabel 1). In het Verenigd Koninkrijk en Luxemburg is de ontwikkeling het aantal melkkoeien per bedrijf min of meer vergelijkbaar met die in Nederland. Het totale aantal melkkoeien in Nederland is in 2003 ruim 40% lager dan in 1983. Die ontwikkeling is een gevolg van de quotumkortingen in de jaren tachtig en de toename van de melkproductie per koe. Het totale aantal koeien is in de meeste landen met 40 tot 45% teruggelopen. Duitsland, Italië en Ierland zijn landen waar het totale aantal melkkoeien minder sterk is gedaald dan gemiddeld. Dit beïnvloedt de verhoudingen in aantal dieren per bedrijf. Voor Duitsland is dit mede beïnvloed door de hereniging, in Italië en Ierland geldt dat de totale melkproductie in 2003 nagenoeg gelijk is aan de productie in 1983, terwijl die voor de andere landen 10 tot 20% is teruggelopen.

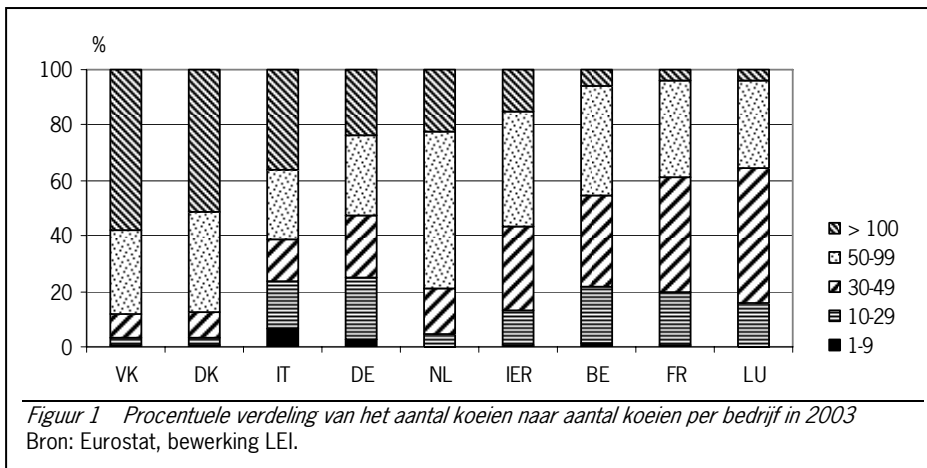
Tabel 1 Aantal bedrijven met koeien en aantal koeien per bedrijf in 1983 en 2003

	1983		2003		Index 2003 (1983=100)		
	bedrijven	koeien/ bedrijf	bedrijven	koeien/ bedrijf	bedrijven	koeien	koeien/ bedrijf
België	48.740	20	16.570	35	34	60	175
Denemarken	35.480	28	7.950	75	22	59	265
Duitsland	396.920	14	121.820	36	31	79	258
Frankrijk	420.430	17	113.930	36	27	56	207
Ierland	91.440	18	27.000	43	30	69	235
Italië	331.530	8	67.500	28	20	72	354
Luxemburg	2.510	27	1.040	39	41	59	143
Nederland	63.540	40	25.000	59	39	58	147
Verenigd Koninkrijk	57.600	58	28.210	78	49	66	134

Bron: Eurostat, bewerking LEI.

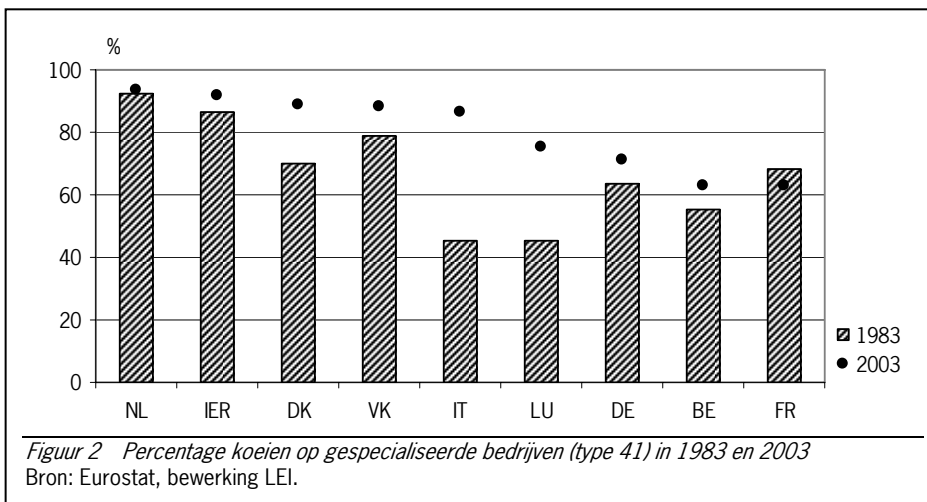
Spreiding in omvang

Achter de gemiddelde bedrijfsomvang gaat een grote spreiding schuil. In Denemarken en het Verenigd Koninkrijk komt ruim de helft van de koeien voor op bedrijven met meer dan 100 melkkoeien (figuur 1). Ook Italië en Duitsland hebben relatief meer koeien in die grootteklasse dan Nederland. Voor Italië staat daar echter een groot aantal bedrijven tegenover met maximaal 9 koeien per bedrijf, waardoor het gemiddelde op 28 blijft steken. In Duitsland zijn de koeien redelijk evenwichtig verdeeld over de onderscheiden grootteklassen, met ook een relatief groot deel bedrijven met minder dan 30 koeien. In Nederland lopen de meeste koeien op bedrijven met 50 tot 100 koeien. In Luxemburg, Frankrijk en België is het aandeel van de 100-plussers gering en ligt het zwaartepunt van de koeien in de klasse van 30 tot 50 koeien.

Specialisatiegraad

De specialisatiegraad van de melkveehouderij is in Nederland de afgelopen 25 jaar steeds redelijk hoog geweest. In 1983 werd al meer dan 90% van de melkkoeien gehouden op gespecialiseerde bedrijven. Dat aandeel is inmiddels opgelopen tot ongeveer 95% (figuur 2). In de meeste andere EU-landen was de specialisatiegraad in 1983 beduidend kleiner, alleen Ierland en het Verenigd Koninkrijk kwamen in de buurt van de 80%. Maar samen met de toename van de veebezetting vond ook een toename van de specialisatiegraad plaats. De afname van bedrijven had vooral betrekking op de (meestal kleinere) niet gespecialiseerde bedrijven. In 2003 liep bij 5 van de 9 onderzochte landen meer dan 80% van de melkkoeien op gespecialiseerde bedrijven. Vooral in Italië, Luxemburg en Denemarken is die specialisatiegraad sterk toegenomen. Frankrijk en België zijn in 2003 met een specialisatiegraad van 63% hekkensluiter bij dit kengetal.

Conclusie

Nederland zit wat schaalgrootte en specialisatiegraad betreft nog steeds in de Europese kopgroep, maar andere landen winnen wel terrein. Denemarken is Nederland inmiddels voorbijgestreefd. En ook in Italië en Duitsland wordt ten opzichte van Nederland een groter deel van de koeien gehouden op zeer grote bedrijven.